

Вежди Рашидов,
министър на културата:

И за артефактите е важно усещането за дом

ИНТЕРВЮ НА ИРИНА ДОЙЧЕВА

Връщате се от Канада, и то не с празни ръце. Каква е предисторията около тези 21 000 артефакта, които сега разпокават в НИМ, господин Рашидов?

- Това е най-голямото количество антики, върнати на страната ни. То стана възможно благодарение на спазването от България и Канада на Конвенцията на ЮНЕСКО за предотвратяване на незаконен внос, износ и прехвърляне на право на собственост на културни ценности. Всичко започна преди година, когато в Министерството на културата получихме странно писмо с питане дали знаем нещо за пратка, хваната от канадските власти. Когато дойдоха и снимките, убедихме прокуратурата и следствието. Заедно свършихме много сериозна работа, експертите си казаха мнението и, слава Богу, преди три месеца канадският съд нареди да ни бъдат върнати артефактите. Казвам слава Богу, защото много пъти се е случвало да бъде установен трафик, но да няма върнати неща.

21 000 е голямо число, но дали да му се радваме? Особено като се замисли човек как тези предмети са били

изкопани, препродадени и изнесени безпрепятствено от България.

- Навремето един митничар ми зададе въпрос за какво съм пътувал до Лондон. Без да се замисля, му отговорих: За да се върна. Най-голямото щастие на човека е усещането за дом. Повод за това е, когато такива ценности излизат от държавата, затова пък няма нищо по-радостно от завръщането им у дома. За съжаление години наред от почти всички правителства се е знаело, че български съкровища се изнасят вероятно не без „помагачи“ на различни нива. Но днес тези ценности отново принадлежат на българския народ и това е най-важното.

Смятате ли, че сегашното правителство прави достатъчно за прекъсването на веригата иманяр-продавач-митничар-купувач?

- Аз не зная какво разбирате под „достатъчно“. Това е правителството, което в продължение на цяла година работи върху поправките в Закона за културното наследство. Именно днешното правителство и Министерството на културата направиха възможно след 20 години откраднатите картини на Никола Танев да се върнат отново в

музея. В момента заедно с прокуратурата в лицето на Николай Соларов, на следствието в лицето на Румен Василев и на Министерството на външните работи в лицето на Христо Гуджев работим много усилено, за да си върнем от Рим ценни български икони. Така че нека хората сами да преценят дали работим достатъчно.

Наскоро „ТЕМА“ писа за руска, на който се подлага национален резерват „Сборяново“ покрай митинг-съборите на Демир баба теке. Там има няколко важни археологически обекта, включително тракийският граг Хелис. Не е ли редно да се помисли за друго място, на което да се връзват люлки и да се ядат кебапчета?

- Не ме карайте да отговарям на политически въпроси, защото не съм политик. Нали не забравяте, че се опитваме да направим максималното за опазването на паметниците на културата с минимални средства. Упорити сме и затова успяхме да спасим Старинен Несебър от отпадане от списъка на ЮНЕСКО. Въпреки всичко намерихме воля да започнем да събаряме незаконните постройките. Сега след обжалванията в съда работата ще продължи. Няма да се откажем да въведем ред. Жалко, че голяма част от хората от града не разбират, че не сергиите ги хранят, а старините на Несебър.

Добре ли работите с Ирина Бокова? Вероятно мнозина си мислят за нея като за „наш човек“ на важен пост.

- Не само добре работим, но сме и в прекрасен синхрон. Не е без значение за страната, че именно българка застана начело на ЮНЕСКО. Точно благодарение на нейната активност и на активността на Министерството на културата днес Несебър вече не стои под въпрос за изваждане от списъка на световното културно наследство. Нашето министерство подкрепи госпожа Бокова за този пост, защото беше българската кандидатура, а и защото беше най-подходящата кандидатура.

А художниците може би се надяват на вас като „свой човек“ да помогнете по казуса „Шипка“ 6, след като Върховният касационен съд постанови, че СБХ трябва да изплати на СУ „Св. Климент Охридски“ над 650 хил. лева обезщетение? От

съюза твърдят, че това се случва по вина на държавата, която не е изпълнила ангажимента си да им осигури друга изложбена зала.

- Не съм привърженик на говоренето „техен – наш“ човек, нито на честите оплаквания от абдикиране на държавата от нейните задължения. Държавата не е бездънна яма, в която може да се бърка и да се раздава на всеки. Драмата на творческите съюзи е, че по време на социализма им се натрупа много собственост и след промените те се превърнаха в пазачи на тази собственост. В случая въпросът е принципен. Беше проведен разговор с министър-председателя Бойко Борисов в присъствието на ректора на Софийския университет проф. Иван Илчев и на председателя на СБХ Любен Генов. Независимо от решението на българския съд ние решихме да седнем на една маса и като достойни мъже да потърсим изход от проблема. Надявам се, че тази среща с премиера беше градивна и диалогът, който ще

продължи с ръководството на Софийския университет, ще даде резултат и ние ще намерим решение, удовлетворително и за двете страни. Нека по-образованата част от обществото да решаваме въпросите интелигентно. Както когато Министерството на културата спечели делото за Балчик, но ние предпочетохме да не лишаваме студентите от ботаническата градина.

Сигурно знаете защо Балчик е толкова невралгична зона? Имаше един министър, който искаше да строи вилен комплекс там.

- Не мога да отговарям за мерациите на предишни министри. Докато аз съм министър, Дворецът в Балчик ще бъде културен център и ще има ботаническа градина, където българските студенти ще могат да водят своите занятия, а ученици – да творят.

Докъде стигна проектът „Български Лувър“?

- По „Българския Лувър“ се работи

” От следващата година ще отделим бюджет за развитие, подпомагане и закупуване на произведения на добри млади автори, които трябва да намерят място в съвременните български музеи. Защото всички съзнаваме, че кризата удря първо културата, но пък в кризисни времена се създават и най-хубавите произведения.

“

развитие, подпомагане и закупуване на произведения на добри млади автори, които трябва да намерят място в съвременните български музеи. Защото всички съзнаваме, че кризата удря първо културата, но пък в кризисни времена се създават и най-хубавите произведения. Добре ще е част от тях да влязат в музеите, да се отбележи тяхната значимост. През последните 20 години много се изприказва и за отлив на публика от театрите, а днес има опашки за билети. Значи нещо все пак можело да се промени... Имало застой на българското киното, но вижте как то живна и при орязания ни бюджет! Затова ми е болно, когато чувам, че нашето правителство егвал не е финансирало само „Сбогом, мамо“. Ами ние сме дали пари за всички нови филми от „Мисия Лондон“ натък при наследени 5 млн. лева дефицит. Защо това се забравя? Може би защото парите вече не се раздават на едни и същи хора, може би защото започнаха да стигат и до млади талантиливи творци.

Кой български филм харесавте напоследък?

- Не е редно министър да изказва предпочитания. Личният ми вкус не е това, което определя качествата на един филм. За мен е по-важно всеки български филм да има публика, да бъде забелязан по световните форуми, защото единственият верен оценител са зрителите. Киното убива само себе си, когато е бездарно. Ако на някого филмът му е лош, не му е виновна държавата. Покрай работата ми като министър спрях дори да правя скулптури. Утехата ми е, че според всички проучвания чалгата вече е изтикана от първото място. Доволен съм, че върнах дебата за театъра и киното, за българските музеи. Затова се дразня, когато медиите отбелязват като събитие на деня дългите крака на някоя манекенка. Напоследък все повече ми липсва сериозната журналистика, тя е на изчезване.

За останалата всичко започва и свършва с Азис. А чалга „Нобел“ не печели...

Но не сте ли съгласни, че печеленето на Нобелова награда донякъде е и въпрос на политическо влияние?

- Не политиката създава творчеството, а обществото, което има нужда от него. Нобеловата награда е възможна единствено при консолидация, при обединяване на обществото ни с конкретна цел. А хора, достойни за Нобелова награда, имаме достатъчно. Българите са талантилив народ.

Не се получи културен диалог около мястото, което беше построено за културен център на София. Но защо никой от ГЕРБ не реагира на изказването на Христо Друмев, че са го махнали от НДК, понеже публично се е зачудил какво би станало във Франция, ако управляващата партия бе поискала не два етажа, а само една стаичка от центъра „Помпиду“?

- Драмата около НДК започна не с махането на Друмев, а с едно питане на Иван Костов в парламента преди година. Въпросът беше дали е имало идеи за превръщането на НДК в мол. Тогава аз направих тежко изказване и се пробуди интересът към онова, което е ставало в двореца от 1990 г. насам. Всички виждат лъскавата част, но не и как подлезите, паркинзите, кафенетата, гаражите и магазинчетата наоколо са се продавали и препродавали, за да се загубят следите. Сега чакаме края на ревизиите и всичко ще започне от позицията на прозрачност. НДК няма да се затрие, това е своеобразен „Александър Невски“ на българската култура.

Ще водите ли премиера на театър и през следващия сезон?

- Премиерът има отношение към театъра, има своите приятели в тези среди и не е необходимо някой да го води на спектакъл. Единственото, което мога да правя, е да го придружавам като министър на културата, ако той пожелае това.

Очевидно той ви се доверява при избора на спектакли. А съветва ли се с вас и за това кой да бъде кандидат-президентът на ГЕРБ?

- Бойко Борисов е човек, който е колкото доверчив, толкова и недоверчив. И това е ролята му като премиер. Останалото е част от диалога му с министрите. А такива диалози имаме всеки ден. ■

усилено. Вече сме на последната права преди обявяването на тръжните процедури за изпълнител и дълбоко се надявам, че до края на септември ще дадем старт.

Има ли автори, които са отказали техни творби да влязат в новия Музей на тоталитарното изкуство?

- Не. Защо биха отказали? Музеят няма да е ирония на творчеството им – в него е събрано изкуството от един отминал период. Там ще съберем произведенията на големи имена в изобразителното изкуство като Златю Бояджиев и Илия Петров, независимо дали става дума за портрети на Тодор Живков или за композиции с партизани.

Ще подпомагат ли младите таланти с откупки за националните музеи и галерии?

- Да. Този процес по незнайни причини – може би поради омаловажаване на значението на българската пластична култура, е бил negliжиран. От следващата година ще отделим бюджет за

© ПЕТЪР ДАНЕВ